

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Міністерство освіти і науки України

Херсонський державний аграрно-економічний університет

(м. Херсон-Кропивницький, Україна)

University of East London, England, UK

Samarkand State University, Samarkand city, Uzbekistan

Jindal Global University, Delhi, India

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль, Україна)

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

(м. Переяслав, Україна)

Криворізький державний педагогічний університет (м. Кривий Ріг, Україна)

Українська державна льотна академія (м. Кропивницький, Україна)

Донецький державний університет внутрішніх справ

(м. Кропивницький, Україна)

ГО «Асоціація психології бізнесу»

ГО «Центр арттерапевтичної допомоги "Ресурс"»

Збірник тез

за матеріалами

Міжнародної наукової конференції

«Сучасна психологія в Україні»

10 квітня 2026 року

УДК 37.01 2

Відповідальний за випуск: Акімова Н.В.

Друкується за рішенням Вченої ради економічного факультету Херсонського державного аграрно-економічного університету протокол № 9 від 23 квітня 2026 року

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність та об'єктивність наданої інформації

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна психологія в Україні»: збірник матеріалів (10 квітня 2026, м. Херсон-Кропивницький, Україна) / за заг.ред. Акімова Н.В., Кравчук О.В. Херсон-Кропивницький, ХДАЕУ, 2026. 454с.

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна психологія в Україні» за основними напрямками: психолінгвістика, нейропсихологія та психологія бізнесу; кіберпсихологія та психологія штучного інтелекту; клінічна і патопсихологія; психологічне профілювання; нові терапевтичні підходи та практики у психології.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти та всім зацікавленим особам. За виклад, зміст, достовірність і грамотність опублікованих матеріалів відповідають автори.

@ ХДАЕУ, 2026

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Грановська Вікторія Григорівна – доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи Херсонського державного аграрно-економічного університету

Лавренко Сергій Олегович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності Херсонського державного аграрно-економічного університету

Кириченко Наталя Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент, декан економічного факультету Херсонського державного аграрно-економічного університету

Варнавська Інна В'ячеславівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальних та поведінкових наук Херсонського державного аграрно-економічного університету

James Beale – C.Psychol, AFBPsS, Senior Lecturer, University of East London, UK

Gerald Diver – MSc, Senior Lecturer, Royal Docks School Of Business And Law, University Of East London, England

Farruh Ahmedov – PhD ped. sciences, Associate Professor, Samarkand State University, Retraining and advanced training Institute in Physical Education and Sports, Samarkand branch, Samarkand city, Uzbekistan

Tamara Vasylivna Novorun – Doctor of Psychological Sciences, Professor at the Law School, Institute of Behavioral Sciences, Jindal Global University, Delhi, India

Орап Марина Олегівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Україна

Харченко Наталя Валентинівна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти, Університет Григорія Сковороди в Переяславі, Україна

Акімова Наталя Володимирівна – доктор психологічних наук, професор кафедри соціальних та поведінкових наук Херсонського державного аграрно-економічного університету, керівник ГО «Асоціація психологія бізнесу»

Демченко Анна Валеріївна – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія, заступник голови оргкомітету

Панцирна Світлана Миколаївна – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія, відповідальна за підготовку програми конференції

Кравчук Олена Вікторівна – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія, відповідальна за підготовку збірника конференції

Брикайло Ірина Миколаївна – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія, відповідальна за підготовку сертифіката учасника

Назарчук Наталя Андріївна – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія, член редколегії збірника конференції

Панасенко В'ячеслав Юрійович – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія, член редколегії збірника конференції

Кисленко Анастасія Юріївна – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія, член редколегії збірника конференції

Слободянюк Віта Миколаївна – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія, член редколегії збірника конференції

Корнєєва О. М. СПЕЦИФІКА РОБОТИ ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ, ЯКІ МАЮТЬ СТАТУС ВПО	273
Кочума Ю. В. СИСТЕМНА ДИНАМІКА ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МОЛОДИХ СІМЕЙ В УМОВАХ ВИМУШЕНОГО РОЗ'ЄДНАННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	276
Кузьмічова Н. В. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНІВ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ТА ПОСТТРАВМАТИЧНОГО ЗРОСТАННЯ У ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ	282
Кучер Л. В. АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ВИКЛИК ТА ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНКИ-НАУКОВИЦІ	288
Лиманська О. В. ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ЕМОЦІЙНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ У РОМАНТИЧНИХ СТОСУНКАХ	291
Мінюкова-Лозицька З. В. ЮРИДИЧНА КОНФЛІКТОЛОГІЯ В СИСТЕМІ ПРАВОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ: СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ ПРАВОВОГО НІГЛІЗМУ В СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ РЕАЛІЯХ	295
Москалик Ю. В. МОТИВАЦІЯ ДО УСПІХУ ЯК РУШІЙНА СИЛА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЧАСОМ СТУДЕНТАМИ	300
Овчарук Л. В. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЧИННИКІВ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ФАХІВЦІВ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	304
Покраса Н. М. ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ СТРЕСУ ТА НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	309
Польова І. В. СТАВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ДО РЕВНОЦІВ ЯК КЛЮЧОВОГО ЧИННИКА ПОДРУЖНІХ ЗРАД	312
Ромальська Є. Р. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ ПРИФРОНТОВОГО ХЕРСОНА	318
Сабуцька І. Ю. МАТЕРИНСЬКЕ ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	320
Савченко А. Г. ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНИХ АСПЕКТІВ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	325
Самедова С. Г. ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПРОЖИВАННЯ ЖІНКАМИ СОЦІАЛЬНО НАВ'ЯЗАНИХ ЖИТТЄВИХ СЦЕНАРІЇВ	330
Святелик С. М. ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ КОНСУЛЬТАНТІВ ЛІНІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ	333

Овчарук Лариса Василівна

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня освіти,

Оран Марина Олегівна

доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології,

Тернопільський національний педагогічний

університет імені Володимира Гнатюка

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЧИННИКІВ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ФАХІВЦІВ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність теми зумовлена істотним підвищенням рівня емоційного вигорання у професійній діяльності, що призводить до зниження продуктивності, зменшення задоволеності життям, відтак, до погіршення ментального здоров'я працівників. Емоційне вигорання саме керівників, менеджерів, стало предметом пильної уваги науковців не так давно, і тому дане поле досліджень характеризується наявністю значної кількості недосліджених аспектів, серед яких ми виокремлюємо як вкрай важливе – питання чинників, що провокують емоційне вигорання.

Метою даної публікації є теоретичне узагальнення досліджень чинників, що призводять до емоційного вигорання у керівників.

Питання структури емоційного вигорання є центральним у сучасних теоріях цього феномену, адже саме від способу структурного осмислення залежить підхід до його діагностики та профілактики. Класичну тривимірну модель вигорання запропонували К. Маслач і С. Джексон, виокремивши три компоненти - емоційне виснаження, деперсоналізацію та редуцію особистих досягнень (Maslach & Jackson, 1981). Подальші дослідження показали, що ці три компоненти не лише послідовні у розвитку, а й можуть мати взаємозалежну ієрархію: виснаження є енергетичним ядром синдрому, деперсоналізація - його емоційно-поведінковим проявом, а редуція досягнень – когнітивно-мотиваційним наслідком (Maslach & Leiter, 2017). У межах моделі Job Demands-Resources (JD-R) емоційне виснаження розглядається як

ключовий елемент «енергетичного процесу», а втрата ефективності - як результат зниження внутрішньої мотивації (Etzion, 1984; Schaufeli & Bakker, 2020, p.389-411).

Українські дослідники розширюють це тлумачення, трактуючи структуру емоційного вигорання як багаторівневу систему, що охоплює емоційні, когнітивні, поведінкові й мотиваційні складові (Карамушка & Гнускіна, 2018, с.198; Павловські, 2021, с.42-49). Зокрема, у роботах підкреслюється, що для управлінців може бути характерна специфічна форма деперсоналізації – «формалізоване спілкування», коли комунікація з підлеглими втрачає емоційний зміст (Карамушка & Гнускіна, 2018, с.198; Чабан & Сальникова, 2020). У сучасних українських дослідженнях також описується когнітивний компонент вигорання – деформація професійного мислення, коли руйнується образ «ефективного себе»: з'являється фіксація на помилках, втрачається здатність до позитивного переосмислення труднощів (Катеринчук & Грицук, 2025, с.101-106). Окремо наголошується на мотиваційно-ціннісному аспекті, коли емоційне вигорання зумовлюється втратою сенсу діяльності та поступовим «внутрішнім звуженням особистості» (Aslan, 2025, p.77-89). Сучасні підходи також акцентують увагу на взаємозв'язку між компонентами: емоційне виснаження спричиняє когнітивну ригідність, що підсилює поведінкову ізоляцію і посилює деперсоналізацію.

Таким чином, структура емоційного вигорання є динамічною системою взаємопов'язаних психічних процесів, у якій емоційний, когнітивний, поведінковий і мотиваційний рівні взаємно підкріплюють один одного (Etzion, 1984; Bakker & Schaufeli, 2020, p.389-411). Як наслідок – дослідники наголошують, що вигорання не можна пояснити одним фактором - воно формується внаслідок взаємодії внутрішніх і зовнішніх умов, що поступово виснажують адаптаційні ресурси людини (Bakker & Schaufeli, 2020, p.389-411).

Індивідуально-психологічні чинники. До найвагоміших індивідуальних чинників належать емоційна нестійкість, тривожність, низький рівень самоефективності, ригідність мислення, схильність до перфекціонізму. А. Бандура

зазначав, що люди з низьким відчуттям власної ефективності швидше втрачають мотивацію й демонструють безсилля у стресових умовах. Дослідження також вказують, що індивідуальні особливості (зокрема емоційна чутливість у професіях з інтенсивним спілкуванням) можуть підвищувати ризики вигорання. Водночас риси саморегуляції та стресостійкості виступають захисними факторами (Schaufeli, 2001, р.389-411).

В українських дослідженнях підтверджено, що емоційне вигорання керівників пов'язується, зокрема, з труднощами у прийнятті рішень та делегуванні відповідальності. Таким чином, індивідуальні особливості особистості визначають не лише схильність до вигорання, а й спосіб реагування на професійні труднощі (Карамушка, 2018, с.198; Павловські, 2021, с.42-49).

Професійні чинники. До професійних чинників належать високе робоче навантаження, часовий тиск, конфлікт ролей, невизначеність завдань, а також постійний контакт із людьми у стані стресу. Дослідження вказують, що надмірні вимоги за недостатніх можливостей контролю запускають процес емоційного виснаження. У межах JD-R-підходу показано, що надлишок робочих вимог (job demands) без відповідних ресурсів (job resources) призводить до зниження енергії та мотивації (Khan, 2025, р.142-158). В українському контексті професійні чинники можуть посилюватися бюрократичними обмеженнями, недостатньою автономією та обмеженим впливом на управлінські рішення. Для керівників характерні хронічна багатозадачність і відповідальність за інших, що зумовлює підвищене емоційне напруження (Катеринчук & Грицук, 2025, с.101-106).

Організаційні чинники. Організаційні умови виступають одним із найпотужніших предикторів емоційного вигорання. До них належать відсутність справедливої винагороди, недостатня підтримка з боку керівництва, неефективна комунікація, дисбаланс між вимогами і можливостями. У моделях організаційної невідповідності підкреслюється роль дисбалансу між навантаженням, контролем, винагородою, спільнотою, справедливістю і цінностями як підґрунтя вигорання. В

українських дослідженнях наголошується, що в умовах нестабільного середовища роль організаційної культури у профілактиці вигорання зростає: підтримка, відкритість, довіра й чіткий розподіл ролей є протекторними факторами (Павлюк & Журавська, 2018, с.226-244). Недостатня організаційна підтримка, навпаки, сприяє формуванню синдрому психологічної ізоляції та відчуження від колег та зменшення зацікавленості професійною діяльністю.

Соціально-психологічні чинники. Соціально-психологічні чинники пов'язані з якістю міжособистісних стосунків у колективі. Найвагомішими є дефіцит підтримки, часті конфлікти, відсутність визнання, а також емоційна напруга у взаємодії з клієнтами, підлеглими чи керівниками. Вказується, що соціальна ізоляція й низька згуртованість колективу можуть прискорювати розвиток деперсоналізації та зниження залученості. Доведено, що соціальна підтримка є одним із найефективніших ресурсів профілактики вигорання (Гнускіна, 2015, с.30-37; Коваль & Колосова, 2024). Відчуття приналежності до команди, справедлива оцінка досягнень і довіра між працівниками знижують рівень емоційного виснаження.

Отже, у контексті управлінської діяльності емоційне вигорання є не лише реакцією на стрес, а й механізмом психологічного самозахисту, який сигналізує про вичерпання ресурсів і порушення балансу між людиною та професійною роллю. У класичних підходах вигорання також описується як закономірна відповідь на хронічні умови праці, що тривало підривають особистісні ресурси та відчуття ефективності. У цьому сенсі розуміння феномену вигорання у керівників потребує інтеграції різних наукових підходів – стресового, мотиваційного, когнітивного та ціннісно-сміслового. Емоційне вигорання керівників доцільно розглядати як системне явище, що поєднує три взаємопов'язані рівні: особистісний – втрата емоційної енергії, мотивації та суб'єктивного сенсу діяльності; міжособистісний – порушення комунікації, дистанціювання, зростання конфліктності; організаційний – зниження ефективності, інноваційності та якості управлінських рішень

Список використаних джерел:

1. Гнускіна, Г. В. (2015). Професійне вигорання підприємців: зв'язок із соціально-психологічними установками. *Організаційна психологія. Економічна психологія*, (3), 30-37. <http://www.orgpsyjournal.in.ua/index.php/opep/article/view/219>
2. Карамушка, Л. М., & Гнускіна, Г. В. (2018). *Психологія професійного вигорання підприємців* [Монографія]. Логос. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/715424>
3. Катеринчук, І., & Грицук, О. (2025). Динаміка емоційного вигорання у учасників освітнього процесу. *Молодий вчений*, 1(132), 101-106. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2025-1-132-30>
4. Коваль, Н., & Колосова, К. (2024). Управлінська діяльність з попередження синдрому професійного вигорання в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*, (66). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-49>
5. Павлюк, М. М., Журавська, Д. С., & Клімишина, Н. П. (2018). Психологічні чинники емоційного вигорання у професійній діяльності. *Актуальні проблеми психології*, 18(11), 226-244. <https://lib.iitta.gov.ua/715424>
6. Паловські, Ю. О. (2021). Психологічні предиктори емоційного вигорання та залученості в роботу в керівників бізнесу. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*, 32(2), 42-49. <https://doi.org/10.32838/2709-3093/2021.2/08>
7. Aslan, M., & Kubatova, J. (2025). Adaptive leadership and emotional resilience among managers. *Journal of Management & Organization*, 31(2), 77-89. <https://doi.org/10.1017/jmo.2024.37>
8. Khan, H. S. (2025). Empowering leadership and burnout prevention among executives. *Leadership & Organization Development Journal*, 46(2), 142-158. <https://doi.org/10.1108/LODJ-09-2024-0381>
9. Schaufeli, W. B., & Bakker, A. B. (2020). Burnout and work engagement: The JD–R approach. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 7, 389-411. <https://doi.org/10.1146/annurev-orgpsych-012119-044917>